

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

**Lämpimästi tervetuloa Lukioskoulutuksen
oppimisen tuen ja erityisopetuksen
uudistamisen tukiwebinaari II:een!**

**Varmt välkomna till Stödwebbinarium om
reformen av stöd för lärande och
specialundervisningen inom
gymnasieutbildningen II!**

Opetushallitus
Utbildningsstyrelsen
24.4.2025

Ohjelma - Program

- Oppimisen tuen ja erityisopetuksen uudistuksen keskeisimmät muutokset tiivistetysti
- Oppimisen tuen jatkumo perusopetuksesta lukiokoulutukseen
- Erityisopetuksesta annettava hallintopäätös: menettely, mallilomake ja -päätöspohja
- LUKE-erityisopettajaverkoston esittely
- Vastauksia etukäteen tulleisiin kysymyksiin
- Jatkoaskeleet
- De centrala förändringarna som gäller stöd för lärande och specialundervisning
- Kontinuiteten i stöd för lärande från den grundläggande utbildningen till gymnasieutbildningen
- Förvaltningsbeslut om specialundervisning: förfarande, modellblanket och beslutsunderlag
- Presentation av LUKE-speciallärarnätverket
- Svar på förhandsfrågor
- Stegen vidare

- ✓ Vastaamme etukäteen ilmoittautumisen yhteydessä esitettyihin ennakkokysymyksiin
- ✓ Esitykset pääosin kaksikielisillä dioilla suomeksi ja ruotsiksi
- ✓ Webinaari tallennetaan ja tallenne on katsottavissa ensi viikosta alkaen kahden viikon ajan. Videolinkki ja esitysmateriaalit ovat ensi viikosta alkaen saatavilla www.oph.fi:stä tukiwebinaarin tapahtumasivulta sekä oppimisen tuen ja erityisopetuksen sivuilta
- ✓ Jäämme linjoille tilaisuuden jälkeen, jos joku haluaa esittää täsmäkysymyksiä
- ✓ Vi svarar på förhandsfrågor
- ✓ Presentationerna går i huvudsak på finska, men texterna på ppt-presentationerna är delvis tvåspråkig
- ✓ Webbinariet spelas in och är tillgängligt i två veckor. Länken till inspelning och presentationerna kommer att läggas upp på webbplatsen för det här evenemanget samt webbplatsen för stöd för lärande och specialundervisning.
- ✓ Efter evenemanget finns det tid för eventuella andra frågor.

4.2.1 Oppimisen tuki – Stöd för lärande

- Oppimisen tuen **pääpaino on helposti saavutettavassa tuessa**, jota annetaan opiskelijalle heti tuen tarpeiden ilmetessä ja jolla voidaan ennaltaehkäistä vaikeuksien kasautumista
- Oppimisen tuki on **tarkoitettu aineenopetuksen tueksi niille opiskelijoille, joilla on vaikeuksia suoriutua opinnoistaan**. Tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä.
- Tukitoimia ovat **aineenopettajan antama tukiopetus, aineenopettajan ja erityisopettajan antama opetus sekä erityisopettajan, opinto-ohjaajan ja muun henkilöstön antama tuki ja ohjaus**.
- **Opiskelijalla, jolla on vaikeuksia oppimisessa, on oikeus saada tukiopetusta** eli opettajien antamaa opetusta ja ohjausta opiskelijan tarvitsemien tuen tarpeisiin vastaamiseksi. Sitä voidaan antaa opiskelijalle, joka on jäänyt tilapäisesti jälkeen opinnoissaan tai tarvitsisi muusta syystä tukea ja ohjausta lukio-opintoihinsa.
- När det gäller stöd för lärande ligger **fokus på lättillgängligt stöd** som den studerande ges så snart behovet av stöd framkommer, för att förhindra att den studerandes svårigheter anhopar sig.
- Stödet för lärande är avsett **som stöd för ämnesundervisningen för de studerande som har svårt att klara av sina studier**. Stödåtgärderna genomförs i samarbete av undervisningspersonalen.
- Stödåtgärderna är **stödundervisning som ges av ämnesläraren, undervisning som ges av ämnesläraren och en speciallärare samt stöd och handledning som ges av speciallärare, studiehandledare och övrig personal**.
- **Studerande, som har svårigheter med lärandet, har rätt att få stödundervisning**, det vill säga undervisning och handledning av ämnesläraren, för att svara på behovet av stöd för lärande. Stödundervisning kan ges en studerande som tillfälligt har hamnat efter i sina studier eller av någon annan orsak behöver stöd eller handledning för att genomföra gymnasiestudierna.

- **Aineenopettajan tulee ottaa huomioon opiskelijan tuen tarpeet oppituntien suunnittelussa ja toteutuksessa,** esimerkiksi valitsemalla monipuolisia opetusmenetelmiä ja eriyttämällä opetusta.
- **Osana oppimisen tukea voidaan antaa erityisopettajan antamaa opetusta, tukea ja ohjausta**
 - ✓ Tällaisesta erityisopettajan antamasta oppimisen tuesta **ei tehdä erityisopetuksen hallintopäätöstä**
 - ✓ Esimerkiksi **keskustelua opiskelijan tuen tarpeista ja opiskeluja tukevista keinoista tai lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksien testaamista sekä tukea ja ohjausta opiskelutaitojen kehittämiseen, kokonaisuuksien jäsentämiseen ja aikatauluttamiseen**
 - ✓ **Yhteistyötä aineenopettajien kanssa**
 - ✓ **Yo-tutkinnon erityisjärjestelyjen** tarpeen arviointia ja lukioaikaisten erityisjärjestelyjen suunnittelua
 - ✓ **Useimmiten riittävää** niille opiskelijoille, joilla on esimerkiksi kapea-alaisia oppimisvaikeuksia tai lukemisen ja kirjoittamisen tai matemaattisen hahmottamisen vaikeuksia
- **Ämnesläraren ska beakta den studerandes behov av stöd vid planeringen och genomförandet av lektionerna, till exempel genom att välja mångsidiga undervisningsmetoder och differentiera undervisningen.**
- **I stödet för lärande ingår även undervisning, stöd och handledning som ges av en speciallärare**
 - ✓ När den här typ av stöd ges av en speciallärare fattas inget förvaltningsbeslut om specialundervisning
 - ✓ Exempelvis **samtal om den studerandes behov av stöd och metoder som stöder studierna eller testning av svårigheter att läsa och skriva, stöd för att hjälpa den studerande hitta lämpliga studiestrategier, struktureringen av helheter och schemaläggning**
 - ✓ **Samarbete med ämneslärarna**
 - ✓ **Bedömning av behovet av specialarrangemang i studentexamen och under gymnasiestudierna**
 - ✓ **I de flesta fall tillräckligt** för studerande som exempelvis har specifika inlärningssvårigheter, svårigheter att läsa och skriva eller svårigheter när det gäller matematisk gestaltning.

- **Opiskelija voi hakeutua itsenäisesti tai hänet voidaan ohjata tukitoimien pariin.** Oppimisen tukea ei ole suunnattu tilanteisiin, jossa opiskelija omavalintaisten tai luvattomien poissaolojen vuoksi jää jälkeen opinnoissaan.
- **Opiskelijan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä**
- **Perusopetuksen järjestäjän on toimitettava lukiokoulutuksen järjestäjälle perusopetuslain mukainen perusopetuksen päättyessä voimassa oleva oppimisen tukea tai erityisopetusta koskeva hallintopäätös**
- **Den studerande kan söka sig till stödåtgärder självständigt eller hänvisas till stödåtgärder.** Stöd för lärande är inte avsett för studerande som på grund av frivillig eller olovlig frånvaro har hamnat efter i sina studier.
- **Behovet av stöd ska bedömas i början av studierna samt regelbundet när studierna framskrider**
- **Anordnaren av grundläggande utbildning ska till anordnaren av gymnasieutbildning lämna ett förvaltningsbeslut om stöd för lärande eller specialundervisning i enlighet med lagen om grundläggande utbildning**

4.2.2 Erityisopetus - Specialundervisning

- Opiskelijalla on **oikeus erityisopetukseen**, jos edellä kuvattu oppimisen tuki ei ole riittävää opiskelijan tuen tarpeeseen nähden ja hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi.
- Todennetuilla oppimisvaikeuksilla tarkoitetaan sellaisia opiskelijan oppimista vaikeuttavia tekijöitä, jotka on tunnistettu joko perusopetuksen tai lukio-opintojen aikana. Nämä tekijät voivat johtua pitkäkestoisesta oppimisvaikeudesta, neuropsykiatrisesta vaikeudesta tai muusta oppimista haittaavasta vammasta tai sairaudesta. Muulla rinnastettavalla syyllä tarkoitetaan tilanteita, joissa opiskelija tarvitsisi erityispedagogista tukea jonkin muun syyn kuin oppimisvaikeuksien, vamman tai sairauksien takia. Muu syy voi olla esimerkiksi vaikeaan elämäntilanteeseen liittyvä syy, joka vaikeuttaa merkittävästi ja pitkäkestoisesti opiskelua ja oppimista.
- Den studerande har **rätt till specialundervisning**, om det stöd för lärande som beskrivs ovan inte är tillräckligt med hänsyn till den studerandes behov av stöd och hen på grund av konstaterade inlärningssvårigheter eller av någon annan jämförbar orsak behöver specialundervisning för att slutföra gymnasiets lärokurs.
- Med konstaterade inlärningssvårigheter avses sådana faktorer som försvårar den studerandes lärande och som har identifierats antingen inom den grundläggande utbildningen eller under gymnasiestudierna. Dessa faktorer kan utgöras av långvariga inlärningssvårigheter, neuropsykiatriska svårigheter eller någon annan funktionsnedsättning eller sjukdom som försvårar lärandet. Med andra jämförbara orsaker avses situationer där den studerande behöver specialpedagogiskt stöd av någon annan orsak än inlärningssvårigheter, funktionsnedsättning eller sjukdom. Andra orsaker kan till exempel vara orsaker som hänför sig till en svår livssituation och som avsevärt försvårar studierna och lärandet på lång sikt.

- **Koulutuksen järjestäjä tekee hallintopäätöksen opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta.** Hallintopäätös tehdään erityisopetuksen **tarpeen ilmetessä tai** opiskelijan tai alaikäisen opiskelijan huoltajan tai laillisen edustajan tuen tarvetta koskevan **pyynnön tai tahdonilmaisun perusteella.** Päätös voi olla myönteinen tai kielteinen sen mukaan, kuinka koulutuksen järjestäjä arvioi erityisopetuksen antamisen kriteerien täyttyvän. Opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen päätöksen tekemistä.
- Erona luvussa 4.2.1 esiteltyyn erityisopettajan antamaan oppimisen tukeen on se, että hallintopäätökseen perustuva erityisopetus **kohdentuu syvämmässä todennettuihin oppimisvaikeuksiin tai muihin niihin rinnastettaviin syihin,** eli se on **systemaattisempaa ja tarkemmin tavoitteellistettua** kuin oppimisen tuki. Tällainen erityisopetus voi olla esimerkiksi oppimisen tukeen nähden **perusteellisempaa** opiskelutaitojen ja -strategioiden opettamista, toiminnanohjausta tai tukea ajanhallintaan sekä itsenäiseen opiskelun tavoitteiden asettamiseen ja niiden saavuttamiseen.
- **Utbildningsanordnaren fattar ett förvaltningsbeslut om specialundervisning som ges den studerande.** Förvaltningsbeslutet ska fattas **när behovet av specialundervisning framgår eller utgående från en begäran eller viljeyttring** om behovet av stöd från den studerande eller i minderåriga studerandes fall den studerandes vårdnadshavare eller lagliga företrädare. Beslutet kan vara positivt eller negativt, beroende på hur utbildningsanordnaren bedömer att kriterierna för specialundervisning uppfylls. Den studerande eller den minderåriga studerandes vårdnadshavare eller lagliga företrädare ska höras före förvaltningsbeslutet om specialundervisning fattas.
- Skillnaden jämfört med det stöd för lärande som ges av en speciallärare som beskrivs i underkapitel 4.2.1 är att specialundervisning som baserar sig på ett **förvaltningsbeslut riktar sig mer djupgående till konstaterade inlärningssvårigheter eller andra därmed jämförbara orsaker.** Den här specialundervisningen kan till exempel vara **mer ingående** undervisning i studiefärdigheter och studiestrategier, stöd för den studerandes aktörskap eller stöd för tidsplanering och stöd för självständiga och målinriktade studier samt för att uppnå målen för studierna.

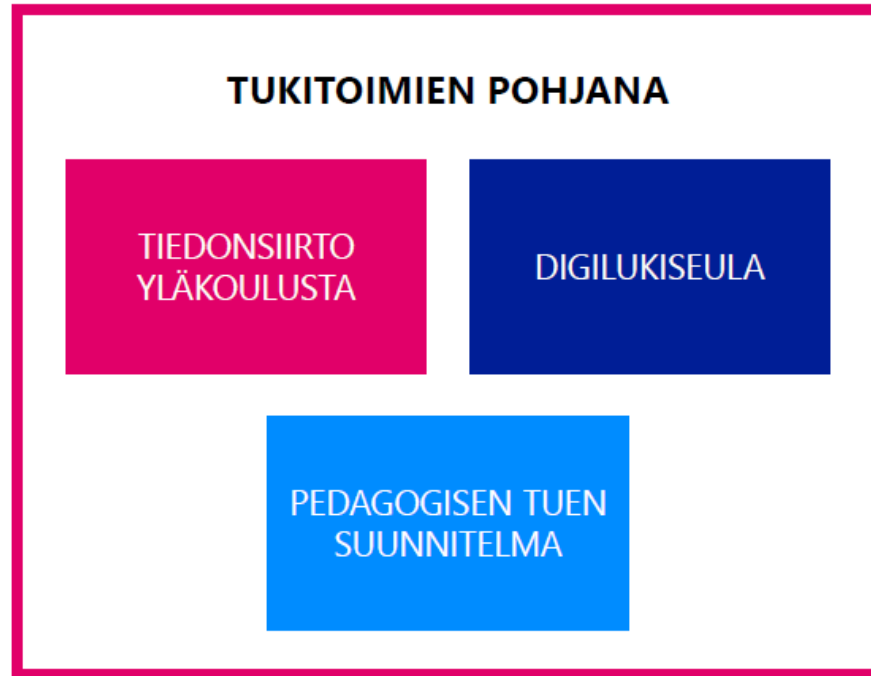
- Pääsääntöisesti **olennaista on, että tukitoimia arvioitaessa luvussa 4.2.1 esiteltyä oppimisen tukea on kokeiltu monipuolisesti ja se on todettu riittämättömäksi opiskelijan tuen tarpeiden kannalta.**
- **Lukioon hyväksyttävillä tulee olla riittävät edellytykset suoriutua lukion oppimäärän opinnoista. Lukiokoulutuksessa ei ole mahdollista poiketa oppimäärän mukaisista tavoitteista.**
- **Det väsentliga vid bedömningen av stödåtgärderna är i regel att det stöd för lärande som beskrivs i underkapitel 4.2.1 har testats på ett mångsidigt sätt och konstaterats vara otillräckligt med tanke på den studerandes behov av stöd.**
- **Den som antas till gymnasiet ska ha tillräckliga förutsättningar att klara av studierna som ingår i gymnasiets lärokurs. Inom gymnasieutbildningen är det inte möjligt att avvika från målen enligt lärokursen.**

Lukion erityisopettaja Heli Ketovuori, Turku:

Oppimisen tuki on yhteistä työtä

- Vastaa opiskelijan yksilöllisiin tuen tarpeisiin sekä yksilö- että ryhmämuotoisesti
- On luonteeltaan joustavaa, monipuolista ja sisältää vaihtoehtoisia menetelmiä
- Tuki toteutetaan matalalla kynnyksellä riittävästi, oikea-aikaisesti, heti tuen tarpeen ilmetessä
- Tuen tavoitteena on edistää opiskelijan oppimista, osaamisen osoittamista, jatko-opintoihin siirtymistä ja hyvinvointia
- Tukitoimet:
 - ✓ AO antama **tukiopetus**
 - ✓ AO ja EO antama **opetus**
 - ✓ AO, EO, OPO sekä muun henkilöstön antama **tuki ja ohjaus**
- AO huomioi tuen tarpeet suunnittelussa, valituissa opetusjärjestelyissä ja –menetelmissä sekä eriyttämällä opetusta

Oppimisen tuki lukiossa

OULU

Oppimisen tukea toteutetaan lukioissa yksiköiden resurssien puitteissa.

Lukion erityisopettaja tukee opiskelijaa esimerkiksi seuraavissa tilanteissa

MIETIT, ONKO SINULLA
LUKIVAIKEUS,
MATEMAATTISEN OPPIMISEN
VAIKEUS TAI VAIKEUKSIA
HAHMOTTAMISESSA

DIGILUKISEULAN TULOKSET
MIETITYTTÄVÄT

HALUAT POHTIA JA
PARANTAA
OPISKELUTEKNIikkaASI

TARVITSET APUA KOEAJAN,
PÄÄTTÖVIIKON, LUKULOMAN
TAI OPISKELUN
AIKATAULUTTAMISEEN

OPISKELUMOTIVAATIOSI ON
HUKASSA

JÄNNITTÄÄ TAI/JA STRESSAA

LUET KOEKYSYMYKSET
VÄÄRIN JA VASTAAT SIKSI
ASIAN VIERESTÄ

ET JAKSA OPISKELLA JA
SINUA MIETITYTTÄÄ, MISTÄ
SE JOHTUU

Aineenopettajan opas oppimisen haasteiden tunnistamiseen ja tukemiseen

OULU

LUKEMISEN JA KIRJOITTAMISEN HAASTEET

MITEN ILMENEE?

- Lukeminen ja kirjoittaminen voi olla hidasta ja virheellistä.
- Samalta kuulostavien äänteiden erottaminen on hankalaa.
- Samankaltaiset sanat voivat mennä sekaisin keskenään.

MITEN TUNNISTAA?

- Opiskelija ei ymmärrä luettua tekstiä.
- Kirjoitusvirheitä tulee useasti.
- Tekstirivien seuraaminen voi olla haastavaa.
- Opiskelijalla voi olla hankala hahmottaa esimerkiksi karttakuvia.

KUINKA TUKEA?

- Käytä vaihtelevia opetusmenetelmiä ja hyödynnä monikanavaisuutta.
- Käytä selkeitä avainsanoja ja malliesimerkkejä.
- Hyödynnä äänikirjoja ja -tiedostoja.
- Tarjoa valmiita muistiinpanoja ja selkotekstejä.
- Tarjoa erilaisia apuvälineitä opiskelun tukena (esim. lukuviivain, värikalvot).
- Anna aikaa tekstin käsittelyyn ja varmista, että opiskelija ymmärtää tehtävänannon.

KESKITTYMISEN JA TARKKAAVAISUUDEN HAASTEET

MITEN ILMENEE?

- Levottomuus, keskittymisvaikeudet, unohtelu, impulsiivisuus.
- Voi hankaloittaa pitkäkestoista työskentelyä ja hidastaa uusien asioiden omaksumista.
- Vaikeus hallita ja suunnitella ja toteuttaa omaa toimintaa.

MITEN TUNNISTAA?

- Levottomuus oppituntien aikana, tarkkaavuuden ylläpitäminen opiskeltavassa asiassa.
- Tavaroiden katoaminen.
- Ohjeiden, kokeiden tai tärkeiden päivämäärien unohtelu.
- Tehtävien teko jää kesken ja palautukset viivästyvät.

KUINKA TUKEA?

- Luo selkeä rakenne oppitunneille.
- Pilko tehtävät pienemmiksi osiksi ja anna selkeät ohjeet.
- Huomioi opiskelijan työskentelypaikka.
- Aikatauluta tehtävät ja tauota työskentelyä, keskittyminen yhteen asiaan kerrallaan.
- Hyödynnä erilaisia ajanhallintavälineitä (esim. ajastin, muistutukset, kalenterointi).
- Hyödynnä aistien käyttöä esim. musiikin kuuntelua, korvatulppia, sermejä tai muita oppimista tukevia apuvälineitä.

TOIMINNANOHJAUKSEN PULMAT

MITEN ILMENEE?

- Tehtävien suunnittelu ja suorittaminen voi olla haastavaa ilman ohjausta.
- Ongelmat ajanhallinnassa.
- Vaikeus muistaa ohjeita ja tehtävien eri vaiheita.

MITEN TUNNISTAA?

- Vaikeus aloittaa ja suunnitella tehtäviä, tehtäviin juuttuminen, tehtävään käytettävän ajan hahmottamisen vaikeus.
- Opiskelijalla on vaikea edetä tehtävissä loogisesti.
- Myöhästely, ajanhallinnan ongelmat.

KUINKA TUKEA?

- Anna selkeät aikarajat tehtävien suorittamiselle.
- Käytä selkeitä ohjeita ja tehtäväjärjestystä. Muista visuaalisuus.
- Kannusta opiskelijaa käyttämään tehtävälisteriä ja päiväkohtaisia suunnitelmia.
- Esitä opintojakson sisältö ja vaadittavat tehtävät päivämäärineen.
- Käytä mallintamista: näytä opiskelijalle, miten tehtävät kannattaa jäsentää.
- Jaksota oppitunteja pienempiin osiin.

MATEMAATTISET OPPIMISVAIKEUDET 123

MITEN ILMENEE?

- Vaikeus muistaa ulkoa laskusääntöjä.
- Laskeminen hidasta ja virheeltistä.
- Numerosarjojen hahmottaminen ja lukujen järjestykseen laittaminen voi olla hankalaa.
- Vaikeus ymmärtää ja soveltaa matemaattisia käsitteitä.

MITEN TUNNISTAA?

- Laskujen tekeminen vie huomattavasti enemmän aikaa.
- Laskuista puuttuu numeroita tai ne vaihtavat paikkaa.
- Luvut kirjoitetaan väärin.
- Opiskelija voi turhautua nopeasti tehtäviä tehdessään.

KUINKA TUKEA?

- Käytä konkreettisia esimerkkejä, kuvioita ja kaavioita.
- Opetä muistisääntöjä ja tarjoa erilaisia tarkastuslistoja tueksi.
- Mallinna, miten tehtävät ratkaistaan vaihe kerrallaan.
- Kannusta opiskelijaa käyttämään muistiinpanoja, kuvia ja kaavioita asioiden hahmottamiseen.
- Käytä vaihtelevia ja monipuolisia opetusmenetelmiä (havainnollistamista, tutkimuksellisuutta tai pelillistämistä).
- Hyödynnä opetusvideoita osana opetusta.

AHDISTUNEISUUS JA JÄNNITTÄMINEN

MITEN ILMENEE?

- Välttelevä käytös, sosiaalisten tilanteiden pelko, paniikinomaiset reaktiot, fyysiset ja psyykkiset oireet, pelokkuus ja lamaantuminen.
- Tehtävien aloittaminen ja loppuun saattaminen voi olla haastavaa.

MITEN TUNNISTAA?

- Välttämiskäyttäytyminen (pari- ja ryhmätyöt, esiintymistilanteet, sosiaaliset suhteet), häiritsevä koejäännitys, paljon poissaoloja, fyysiset, emotionaaliset ja psyykkiset merkit.
- Oppimistulosten heikkeneminen kokeissa ja muissa arviointitilanteissa.

KUINKA TUKEA?

- Luo kannustava, turvallinen ja rauhallinen opiskeluympäristö.
- Ennakoi jännittäviä tilanteita ja ilmoita esiintymis- ja arviointitilanteista hyvissä ajoin.
- Tarjoa vaihtoehtoisia suoritustapoja esim. yksilöesitys, kirjallinen vastaus, pienempi ryhmä).
- Auta opiskelijaa asettamaan realistisia tavoitteita ja pilkkomaan tehtäviä osiin.
- Anna tarvittaessa vaihtoehtoinen tila kokeen tai tehtävän tekemiseen.
- Anna kannustavaa ja konkreettista palautetta ja tuo esiin pienetkin onnistumiset.

Oppimisen haasteiden tukikeinoja

LUKEMISEN JA KIRJOITTAMISEN HAASTEET

- ✓ Käytä vaihtelevia opetusmenetelmiä ja hyödynnä monikanavaisuutta.
- ✓ Käytä selkeitä avainsanoja ja malliesimerkkejä.
- ✓ Hyödynnä äänikirjoja ja -tiedostoja.
- ✓ Tarjoa valmiita muistiinpanoja ja selkotekstejä.
- ✓ Tarjoa erilaisia apuvälineitä opiskelun tukena (esim. lukuviivain, värikalvot).
- ✓ Anna aikaa tekstin käsittelyyn ja varmista, että opiskelija ymmärtää tehtävänannon.

KESKITTYMISEN JA TARKKAAVAISUUDEN HAASTEET

- ✓ Luo selkeä rakenne oppitunneille.
- ✓ Pilko tehtävät pienemmiksi osiksi ja anna selkeät ohjeet.
- ✓ Huomioi opiskelijan työskentelypaikka.
- ✓ Aikatauluta tehtävät ja tauota työskentelyä, keskittyminen yhteen asiaan kerrallaan.
- ✓ Hyödynnä erilaisia ajanhallintavälineitä (esim. ajastin, muistutukset, kalenterointi).
- ✓ Hyödynnä aistien käyttöä esim. musiikin kuuntelua, korvatulppia, sermejä tai muita oppimista tukevia apuvälineitä.

TOIMINNANOHJAUKSEN PULMAT

- ✓ Anna selkeät aikarajat tehtävien suorittamiselle.
- ✓ Käytä selkeitä ohjeita ja tehtäväjärjestystä. Muista visuaalisuus.
- ✓ Esitä opintojakson sisältö ja vaadittavat tehtävät päivämäärineen.
- ✓ Kannusta opiskelijaa käyttämään tehtävälisteriä ja päiväkohtaisia suunnitelmia.
- ✓ Käytä mallintamista: näytä opiskelijalle, miten tehtävät kannattaa jäsentää.
- ✓ Jaksota oppitunteja pienempiin osiin.

MATEMAATTISET OPPIMISVAIKEUDET

123

- ✓ Käytä konkreettisia esimerkkejä, kuvioita ja kaavioita.
- ✓ Opetta opiskelijalle muistisääntöjä ja tarjoa erilaisia tarkastuslistoja laskemisen tueksi.
- ✓ Mallinna, miten tehtävät ratkaistaan vaihe kerrallaan.
- ✓ Kannusta opiskelijaa käyttämään muistiinpanoja, kuvia ja kaavioita keskeisten asioiden hahmottamiseen.
- ✓ Käytä monipuolisia ja vaihtelevia opetusmenetelmiä (esim. havainnollistamista, tutkimuksellisuutta tai pelillistämistä).
- ✓ Hyödynnä opetusvideoita osana opetusta.

AHDISTUNEISUUS JA JÄNNITTÄMINEN

- ✓ Luo kannustava, turvallinen ja rauhallinen opiskeluympäristö.
- ✓ Ennakoi jännittäviä tilanteita ja ilmoita esiintymis- ja arviointitilanteista hyvissä ajoin.
- ✓ Tarjoa vaihtoehtoisia suoritustapoja esim. (yksilöesitys, kirjallinen vastaus, pienempi ryhmä).
- ✓ Auta opiskelijaa asettamaan realistisia tavoitteita ja pilkkomaan tehtäviä osiin.
- ✓ Anna tarvittaessa vaihtoehtoinen tila kokeen tai tehtävän tekemiseen.
- ✓ Anna kannustavaa ja konkreettista palautetta ja tuo esiin pienetkin onnistumiset.

Oppimisen tuen jatkumo perusopetuksesta lukiokoulutukseen, opetusneuvos Jukka Vetoniemi

- **Yhteneväinen arvopohja**

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin.

- **Inklusiivisuus**

Lukio-opetus edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia.

Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa

Kaikki opiskelijat käyvät lukiota yhdessä, yhteinen opetus on järjestetty opiskelijoiden yksilöllisten edellytysten mukaisesti ja jokainen - niin oppilas kuin henkilökunnan jäsenkin – tuntee olevansa hyväksytty ja arvostettu lukioyhteisössä. (mukaillen Naukkarinen 2005)

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki perusopetuksessa 1.8.2025 alkaen

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt

Ryhmäkohtaiset tukimuodot

- Yleinen tukiopetus
- Opetuskielen tukiopetus
- Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä

Oppilaskohtaiset tukitoimet

- Erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä
- **Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä**
- **Erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa**
- Tulkitsemispalvelut
- Avustajapalvelut
- Apuvälineet

Opetusryhmien muodostaminen

Perusopetuksen
oppimäärästä tai
opetussuunnitelman
tavoitteista
poikkeaminen

Perusopetuksen
järjestäminen
oppilaalle
oppimiskykyyn
vaikuttavan vamman,
sairauden tai
toimintakyvyn
rajoitteen perusteella
1.8.2026 alkaen

Muut opetuspalvelut

Erikoissairaanhoidon potilaana
olevan oppilaan opetus ja
konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Opetuksen poikkeava
järjestäminen

Mallilomakeluonnos erityisopetuksen hallintopäätökseen

PÄÄTÖS ERITYISOPETUKSESTA LUKIOSSA, salassa pidettävä (laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 24 §, 1 mom. kohta 30)

- **Lukion nimi**
- **Päätöksen päivämäärä**
- **Opiskelija**
 - Nimi:
 - Syntymäaika:
 - Ohjausryhmä/luokka:
- **Asian vireilletulo**
 - Opiskelija/huoltaja on pyytänyt tai oppilaitos on ehdottanut erityisopetusta lukiokoulutuksessa. Pyyntö on tullut käsiteltäväksi [päivämäärä]. Pyyntöön perustelut:
- **Kuuleminen**
 - Opiskelijaa ja hänen huoltajaansa/laillista edustajaansa, jos opiskelija on alaikäinen, on kuultu ennen tämän päätöksen tekemistä. Kuulemisen ajankohta ja läsnäolijat:
- **Päätös**
 - Päätetään, että [opiskelijan nimi] annetaan / ei anneta lukiokoulutuksessa erityisopetusta. Erityisopetus sisältää seuraavia tukitoimia:
 - Päätös on voimassa toistaiseksi lukio-opintojen ajan / määräajaisesti x.x.xxxx saakka, jolloin tarvetta arvioidaan uudelleen. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisesti.
 - Tällä päätöksellä annettavan erityisopetuksen lisäksi opiskelijalle annetaan hänen tarvitsemaansa lukion opetussuunnitelman perusteiden alaluvun 4.2.1 mukaista oppimisen tukitoimia, joihin sisältyvät hallintopäätöksiä.

...mallilomakeluonnos erityisopetuksen päätökseen

- **Päätöksen perustelut**
 - Millä perusteilla opiskelijalle myönnetään / ei myönnetä oppimisen tuen lisäksi erityisopetusta?
 - Millaisia todennettuja oppimisvaikeuksia tai muita niihin rinnastettavia syitä oppimisen tukea tai erityisopetusta varten opiskelijalla on? Millaista oppimisen tukea tai erityisopetusta koskevaa tietoa perusopetuksesta on siirtynyt lukioon?
 - Miten opiskelijan oppimisen tuen tarve on ilmennyt lukio-opinnoissa (esim. opettajien havainnot, opiskelijan omat tai huoltajan näkemykset)?
 - Millaista oppimisen tukea opiskelija on saanut lukioaikanaan? Onko opiskelija osallistunut tarjottuihin tukitoimiin aktiivisesti? Millaiseksi tähänastisten tukitoimien riittävyys on arvioitu?
- **Kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan**
 - Oppimisen tuen ja erityisopetuksen tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa, jota tarkennetaan ja päivitetään opintojen edetessä yhteistyössä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan sekä opetushenkilöstön kanssa.
- **Sovellettava lainsäädäntö**
 - Lukiolaki (714/2018) 28 b § ja lukion opetussuunnitelman perusteet 2019 (muutettu 20.3.2025).
- **Muutoksenhaku**
 - Tähän päätökseen voi hakea oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään.
- **Tiedoksi:** Opiskelija, alaikäisen opiskelijan huoltaja/laillinen edustaja, erityisopettaja, opinto-ohjaaja
- **Allekirjoitus** [Päätöksentekijän nimi ja tehtävä]
- **Liitteet:** Oikaisuvaatimusohje ym. mahdolliset liitteet

LUKE-erityisopettajien verkosto

LUKE-nätverket för speciallärare

Verkosto on valtakunnallinen ja tarkoitettu matalan kynnyksen vertaistueksi kaikille lukion erityisopettajille, mutta myös oppimisen tuen kehittämisestä kiinnostuneille. Verkoston kotipesä on Opetushallituksessa, mutta verkosto toimii jäsentensä aktiivisuuden ja toiveiden mukaisesti, lähtökohtaisesti verkoston jäseniä osallistaen. Samalla halutaan vahvistaa myös erityisopettajien alueellista yhteistyötä osana laajempaa [Lukioiden LUKE-kehittämisverkoston](#) toimintaa.

Lue lisää ja liity verkostoon:

[LUKE-leo](#)

Nätverket är nationellt och avsett som kollegialt stöd med låg tröskel för alla speciallärare i gymnasiet och andra som är intresserade av att utveckla stödet för lärande inom gymnasieutbildningen. Nätverket koordineras av Utbildningsstyrelsen, men fungerar utgående från medlemmarnas önskemål och aktivitet, i regel genom att engagera medlemmarna i nätverket. Målet är också att stärka det regionala samarbetet mellan speciallärarna som en del av verksamheten inom [gymnasiernas utvecklingsnätverk LUKE](#).

Läs mera och gå med i nätverket:

[LUKE-leo](#)

Kehittäjätiimi - Utvecklingsteamet

Päivi Perenius, Espoonlahden lukio
Helena Vuolteenaho, Ylivieskan lukio
Tanja Paasikallio, Joensuun yhteiskoulun lukio
Tanja Lapinlampi, Laanilan lukio
Riikka Kärnä, Gradia/Jyväskylän Lyseon lukio
Juha Hiltunen, Turun Suomalaisen Yhteiskoulun lukio
Ann-Mari Mikkola, Vihdin lukio
Kaija Törmänen, Lyseonpuiston lukio
Aliisa Kentta, Seinäjoen lukio
Anu Raitala, Tampereen yhteiskoulun lukio
Päivi Härkönen, Sotkamon lukio
Arja Kuisma, Alppilan lukio
Cecilia Holmberg, Borgå gymnasium
Matts Pettersson, Pedersöre gymnasium
Disa Widell, Regionalförvaltningsverket
Anu Halvari & Jolin Slotte, Opetushallitus/Utbildningsstyrelsen

Ennakkokysymyksiä

- Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti esimerkiksi, jos kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamistavat suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Miten tätä voidaan käytännössä toteuttaa? Voiko kurssin esimerkiksi suorittaa pelkällä suullisella kuulustelulla? Kenelle tulee tarjota mahdollisuus vaihtoehtoihin osaamisen näyttötapoihin? Vaaditaanko taustalle diagnoosi vai onko se opettajien vastuulla arvioida tilanne?

➤ **Lukiolaki 21 § ([19.12.2024/801](#)) Opiskelijaksi ottamisen edellytykset**
Tämän lain mukaiseen koulutukseen voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan aikaisemman oppimäärän taikka sellaisen ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden lukiokoulutusta vastaaviin opintoihin. Opiskelijaksi voidaan painavasta syystä ottaa myös henkilö, jolla **koulutuksen järjestäjä katsoo muutoin olevan riittävät edellytykset opinnoista suoriutumiseen**. Poiketen siitä, mitä hallintolain 45 §:n 2 momentissa säädetään, opiskelijaksi ottamista koskeva päätös tulee tällöin perustella. **Hakijaa ei voida ottaa opiskelijaksi, jos hänellä ei ole riittäviä valmiuksia opetuskielen suulliseen ja kirjalliseen käyttämiseen ja ymmärtämiseen.**

Ennakkokysymyksiä

- Kirjataanko tukeen myös se, mitä opiskelijan on tehtävä kotona? Aika monesti törmään siihen, että ne, jotka eivät saa opintojaksoja läpi, ovat sellaisia, jotka eivät tee kotona kotitehtäviä, tutustu aiheeseen tai mm. katso opettajan vinkkaamia opetusvideoita. Samat opiskelijat voivat esim. tunnilla tehdä aivan jotain muuta kuin aiheeseen liittyvää (ja tästä syystä joudun lukiossakin vielä määräämään istumapaikan). Kyllä mielestäni opiskelijan vastuuta pitää jotenkin korostaa.
 - Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018 11 §: ...**Opintoihin kuuluu lisäksi niiden tavoitteiden ja sisällön kannalta tarpeellinen ja opiskelijan kannalta kohtuullinen määrä opiskelijan omatoimista työskentelyä.**

Ennakkokysymyksiä: Oppimisen tuki (tukiopetus, kielitaito)

Toteutuuko opiskelijan oikeus tukiopetukseen siinä, että lukio tarjoaa ryhmämuotoista tukiopetusta?

Onko aineopettajalla oikeus saada opiskelijan kielitaustasta tietoa kurssin alkaessa? Tieto on oleellinen, jotta opiskelijoita voidaan tukea oppitunneilla ja tukiopetuksella heikon kielitaidon vuoksi.

"Opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan lukio-opetuksessa huomioon". Miten tämä asia voidaan toteuttaa käytännössä, millaisia keinoja ja mitä tulee ottaa opetuksessa huomioon? Entä miten toimitaan opiskelijoiden suhteen, jotka eivät halua tuoda esille kielitaustansa? Tällä hetkellä opettajalla ei ole tietoa opetusryhmänsä vieraskielisistä opiskelijoista automaattisesti.

Miten matematiikassa voidaan ottaa huomioon monikielisyys ja vahvistaa kielitaitoa oppitunneilla ja tukiopetuksessa?

Ennakkokysymyksiä: Hallintopäätös

Oppimisen tuen foorumin lukiotyöpajassa esitettiin tulkinta, että hallintopäätöksen merkitys olisi lähes pelkästään poliittinen ja juridinen. Miten Opetushallituksessa nähdään hallintopäätöksen mahdolliset muut hyödyt?

Millä perusteilla opiskelijalle tehdään erityisopetuksen päätös? Perusopetuksessa työskennelleenä kriteerit olivat pienryhmä (erityisluokka) tai yksilöllistetty oppiaine. Kumpakaan näistä ei lukiossa voi olla. Tämä ei voi olla paikallisesti päätettävä asia, sillä muuten valtakunnassa on aivan liian kirjavat kriteerit

Oppimisen tuen foorumin lukiotyöpajassa esitettiin tulkinta, että hallintopäätöksen valmistelussa erityisopettajan pitäisi koota asiantuntijaryhmä valmistelemaan päätöstä. Tulkinta ei mielestäni saa tukea hallintolaista (6:31§ 1 mom: Viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.)

Erityisopettaja varmastikin on useimmiten päätöksen valmistelija, ja asiantuntijaryhmän kokoaminen on yksi mahdollisuus huolehtia hallintolaissa mainitusta selvittämisvelvollisuudesta. Ryhmän kokoaminen ei mielestäni ole kuitenkaan välttämätöntä, vaan selvittäminen voidaan tehdä muullakin tavoin.

Mikä on Opetushallituksen näkemys asiasta?

Tulkinta ja sovellusohjeita erityisopetuksen päätöksentekoprosessiin. Esim. nepsy-nuoren säännöllinen tuki/tapaamiset, vaatiiko se erityisopetuspäätöksen?

Kuinka tarkkaan myönnetyt erityisopetuksen tukitoimet kirjataan ja minne?

Ennakkokysymyksiä: Erityisopetuksen toteuttaminen

Erityisopetuksen päätöksen omaavan opettaminen? Riittääkö, että aineenopettajalla on erityisopetuksen aineopinnot tai perusopinnot tehtynä? Vai pitääkö aineenopettajan olla täysin pätevä erityisopettajakin? Riittääkö samanaikaisopetus? Suurin osa lukiossa työskentelevistä ei ole erityisluokanopettajia.

Tuleeko opiskelijalla olla riittävät valmiudet suoriutua kirjallisista töistä (kokeet, kurssityöt, jne.) vai pitääkö kokeet järjestää suullisesti erityisopettajan suosituksesta?

Voidaanko kurssikokeet järjestää helpotettuina erityisopettajan päätöksenä vai onko tämä aineenopettajan päätös? Arviointivastuu kai kuitenkin aineenopettajalla. Onko kyseessä jo oppimäärän yksilöllistäminen, jos kurssikokeita helpotetaan?

Ennakkokysymyksiä: Muuta

Hur kan vårdnadshavare göras delaktiga i ordnande av stöd för lärande och specialundervisning?

Mitä on erityisopetus lukiossa? Konkretiaa!

Tuki jatkuu...

- LUKE-seminaari pe 9.5. Paasitornissa
 - ✓ LUKE-LEO -toiminta, esimerkiksi Rovaniemen seminaari to – pe 2.–3.10.
- Syksyn tuki- ja hankewebinaarit: 3) to 4.9. ja 4) ti 11.11. klo 13 – 16
 - ✓ Esillä ajankohtaisia teemoja ja oppimisen tuen hankkeiden helmiä
 - ✓ Luvassa runsaasti käytännönläheistä tukimateriaalia Opetushallituksen rahoittamista hankkeista
- XV valtakunnalliset lukiopäivät to – pe 30.–31.10. Marina Congress Centerissä teemalla Laadukasta pedagogiikkaa ja oppimisen tukea kaikille
 - ✓ <https://tapahtumat.oph.fi/valtakunnalliset-lukiopaivat-2025/FI>
- Opetushallitus jakaa valtionavustuksia lukiokoulutuksen oppimisen tuen ja erityisopetuksen uusiin hankkeisiin ensi syksynä

Kiitos. Tack.

- Menestystä arvokkaaseen työhönne ja voimia kevään loppurutistukseen😊

- petri.lehikoinen@oph.fi
- @petrilehikoine2

